

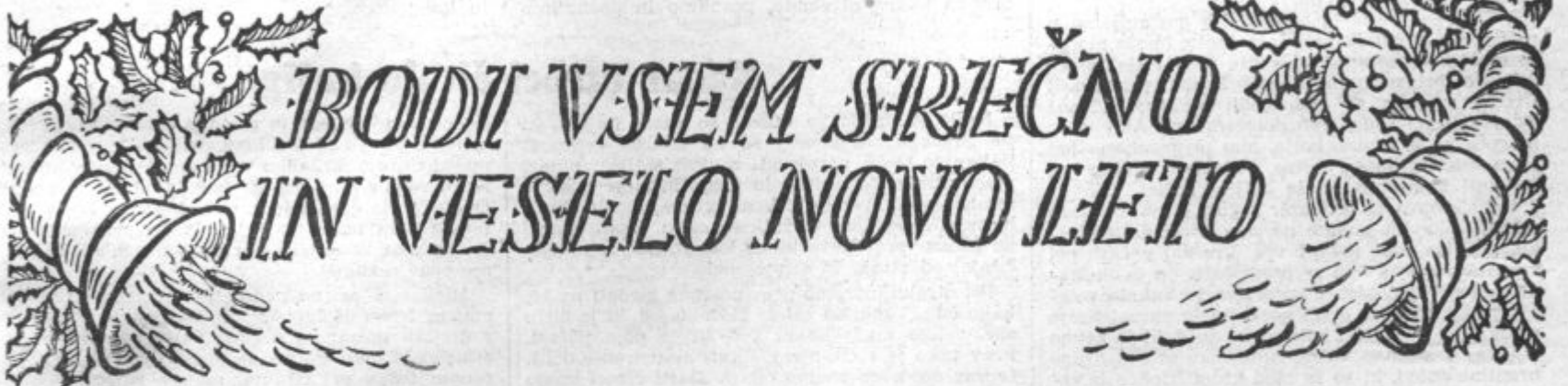
DOMOVINA

in KMETSKI LIST

Upravištvo in uredništvo »DOMOVINE«, Ljubljana, Pucetnijska ulica št. 5. II. nad., telefoni 31-22 do 31-26
Račun Poštne hranilnice, podruž. v Ljubljani št. 10.711

Izhaja vsak teden

Naročnina za tuzemstvo: četrtletno 6.— L., polletno 12.— L., celoletno 24.— L. — Posamezna številka 60 cent.

Spet je utonilo leto dni v neskončno večnost. Stojimo na pragu novega leta. Ko se razgledujemo ob razletju v preteklost in bodočnost, se zavedamo, da je za nami leto velikega zgodovinskega pomena, obenem pa slutimo, da bodo dogodki v novem letu še silnejši in najbrž odločilni za dolgo, dolgo bodočnost vsega človeštva. Danes zremo v oči dogodkom, kakršnih človeštvo še ni doživljalo. Mnogo požrtvovalnih mož in fantov je že pogoltnila črna zemlja in mnogi morajo biti dan za dnem in noč za nočjo pripravljeni, da v tej nadvse usodni borbi na življenje in smrt dveh svetov pogledajo smrti v oči. Uplahnil je morda temu in onemu pogum, toda marsikoga je ravno sedanja trda borba prekalila in ga navdala z novo vero v srečno bodočnost, ki jo zasluži današnji rod po prestanih tegobah velike vojne.

Ob koncu vsakega leta se spominjamo dragih pokojnih. Tudi v širokem krogu prijateljev »Domovine« je tu in tam zazevala vrzel. Prav posebno tožno se spominjamo izgube, ki jo je sredi novembra utrpela »Domovina« s smrtno nesrečo glavnega urednika Filipa Omladiča. V novem letu bo »Domovina« praznovala lep jubilej: petindvajsetletnico svojega obstoja. Kajpada bo proslava tega srebrnega jubileja docela skromna, kakor je to času primerno. Ni pa mogoče ob tej priliki prezreti zaslug, ki jih je imel Filip Omladič za razvoj in dvig »Domovine«. V letu 1917, ki je bilo prav tako usodno kakor sedanja doba, je začela izhajati »Domovina« kot glasnica mlajšega slovenskega pokolenja. Pozneje, nekaj let po vojni, ko jo je vzel v roke Filip Omladič, se je razvila v izredno priljubljen tednik, ki se je uvelja-

vil zlasti med kmečkim in delavskim ljudstvom, koderkoli bivajo Slovenci. Pa tudi marsikateri mešan, v katerem se utripa zdrava kmečka kri, je teden za tednom segal po »Domovini«, ki ga je vezala na dom in na rodno zemljo s številnimi dopisi iz raznih krajev, z zabavnim štivom z vsega sveta, še zlasti pa z dobrimi domačimi povestmi. Kakor se je razmahnila po številu naročnikov in po številu krajev, v katere je romala, vsepovsod željno pričakovana, tako je po prizadevanju Lipeta Omladiča napredovala tudi po obsegu in vsebini. Tik pred sedanjo vojno je bila »Domovina« eden izmed najbolj čitanih slovenskih tednikov in je bil njen prosvetni pomen zlasti zato tako velik, ker je prihajala v roke malim ljudem, ki nimajo prilike, dan za dnem slediti političnim in drugim dogodkom. Ta vzvišena prosvetna naloga je uredništvu »Domovine« vedno nalagala odgovornost in zavest poštenosti. Te vrline pa so bile Lipetu Omladiču kot sinu uglednega savinjskega kmečkega rodu prirojene in se jim ni nikoli izneveril.

Vojne razmere so skrčile obseg listov in številu naročnikov. Toda ko stopamo v novo leto in nas prešinja svetla nada, da bo slej ali prej nastopila čisto nova doba miru, reda, pravice, sreče in blagostanja, se zavedamo, da tudi »Domovine« čakajo še velike in važne prosvetne naloge, ki jih bo dosledno izvrševala po načelih pokojnega Filipa Omladiča. Ob srebrnem jubileju se bomo zatorej najbolj prijateljsko izkazali svoji stalni družici »Domovini«, ako ostanemo zvesto ob njeni strani na poti v veliko bodočnost.

Koledniki

Po vasi koledujemo,
z zvezdo trkamo na vrata
z novim letom naj prinese
blagor v hišo sreča zlata.

Pólje naj rodi bogato,
ajdo, ječmen in pšenico,
naj gre pesem ostre kose
čez zeleno košenico.

Bila zdrava vam živina
in obilna klasja mlatev,
polna trta v vinogradu,
da vesela bo trgateg.

Naj čebela v sončne panje
cvetja sladki sok prinaša,
v zdravju bodi vam družina
in z njo srečna hiša vaša.

Božja roka blagoslovi
dom in hlev in plodno polje,
da bi bili zadovoljni,
nasmejani dobre volje.

Te želje je vam zapela
naša mlada, glasna lajna,
gospodar in gospodinja
prazna je še naša cajna.

Pehar prosimo orehov,
s kosom kruha dve klobasi,
Bog vam plačaj, mi z voščili
grémo dalje zdaj po vasi!

Mara Tavčarjeva

Pregled vojnih in političnih dogodkov

Po stari navadi je papež Pij XII. dan pred božičem sprejel kardinalski zbor z zastopniki rimskih prelatov, ki so mu prišli voščiti božič. Že ob tej priliki je papež izpregovoril nekatere pomembne besede o številnih in pereh vprašanih današnje vojne. Na sveti dan pa je

papež po radiu izpregovoril svojo božično poslanico vsemu svetu.

Ob tej priliki je razpravljajal o načelih bodočega reda na svetu. Če hoče človeško življenje, kakršno zapoveduje Bog, doseči svoj cilj, mora imeti za podlago pravičen red. Ljudstva morajo živeti v mirnem sožitju in biti morajo delavna. Cerkev obsoja marksistični socializem in ne more prezreti, da se po možnosti vsem ljudem omogoči zasebna lastnina. Sedanja vojna ruši zastareli socialni red, ki je nezbrdano hlepel po dobičku in oblasti.

Razburljiv dogodek, ki je v božičnih praznikih šel bliskovito po vsem svetu, je bil

umor francoskega admirala Darlana.

Umor je bil izvršen v Alžiru pred božičnim večerom. Kakor znano, je bil admiral Darlan do nedavnega med vodilnimi možmi nezasedene Francije. Ko pa sta Anglija in Amerika zasedli francosko Severno Afriko, se je Darlan mudil tam in je takoj pristopil na njihovo stran ter je bil po-

stavljen za visokega komisarja v Alžiru. Pred božičnim večerom ga je napadel neki 20 letni mladenič, katerega so potem prijeli in je bil naslednje jutro ustreljen. Admiral Darlan je bil takoj po strelh prepeljan v bolnišnico, kjer je kmalu nato izdihnil. Za njegovega naslednika je bil imenovan general Giraud. Zahrbni politični umor ima temno ozadje, ki pa se bolj in bolj čisti. Poročila pravijo, da so dali Darlana umoriti Angleži z vednostjo Američanov.

Komaj je bil admiral Darlan umorjen, je bilo že uradno objavljeno v Londonu: »Kakor pričakujejo,

bo general de Gaulle v bližnji bodočnosti odpotoval v Severno Afriko.«

Kakor znano, je de Gaulle imed admirala Darlana za svojega nevarnega tekmeča. Istočasno so v Londonu objavili, da so ameriške čete nenadoma in povsem na tihem prispele v Dakar, ki je glavno mesto Francoske Zpadne Afrike ter slovi kot važno пристanišče. Ameriško vojaštvo se je nastanilo po vojašnicah francoske vojske in francoski predstavniki so izkazali Američanom kar nenavadno pozornost. Ameriški častniki so dobili najlepša bivališča, kar jih premore Dakar. Pričakovati je, da bodo Američani po zasedbi Dakarja semkaj usmerjali svoje prevoze orožja in vojaštva. Toda pri teh jih pač gotovo čakajo velike izgube. Nemški listi pravijo, da Angleži in Američani ne morejo več nadomestiti ladijskih izgub,

ki jih povzročajo podmornice Italije in Nemčije. Vojna poročila minulega tedna povedó podrobnosti o nadaljnjih hudih bojih na vzhodni fronti kakor tudi v Afriki.

Posebno velike bitke se razvijajo ob Donu in na Kavkazu. Vendar so se tu kakor tudi na drugih odsekih vzhodne fronte izjalovili sovjetski napadi s hudimi izgubami na moštvo in orožju.

Na tuniškem bojišču so bili stiri sovražnikovi naskoki in je bilo ujetih večje število mož, po večini Britancev. V Sirtiki pa je zadnje dni živahno izvidniško delovanje patrol. Letalci dan za dnem napadajo oporišča v Afriki.

Božičnega premirja ni bilo na nobenem bojišču Pač pa je bilo poskrbljeno za izdatno božično obdarovanje vojakov na frontah. Med drugim je italijanska kolonija, ki živi v Bolgariji, poslala italijanskim četam na vzhodnem bojišču štiri milijone cigaret.

V spletke, ki jih po vsem svetu razpreda Anglija, Amerika in Rusija, je bila

zadnji čas posebno vpletena Albanija,

kateri obljubljajo po sedanji vojni kajpada raj na zemlji. Toda Albanija odbija spletke. Te dni je bil sklican Vrhovni fašistični korporacijski svet v Tirani, ki je nastopil s posebno izjavo proti sovražnim naklepom in je izjavil, da hoče Albanija ostati svobodna država v imperialni skupnosti Rima, v katero je prostovoljno vstopila in v kateri ima zajamčeno svojo neodvisnost in narodno nedotakljivost.

Kako ohraniš redilne snovi v prehrani?

Redilne snovi za naše telo niso odvisne od količine živil, ki jih kuhamo, pač pa od pravilnega ravnanja pri kuhi. Paziti moramo, da ohranimo pri pripravi hranilne snovi, to pa samo, če med kuho upoštevamo kako hranilno vsebino res obdržimo in ne sproti uničimo.

1. Voda izsosa nenadomestljive soli iz zelenjave, krompirja in sadja. Zato pazimo, da že pri pripravi ne puščamo ta živila predolgo v vodi. Le če je neobhodno potrebno, na primer če olupimo krompir za mnogo ljudi, da ga pustimo stati v mrzli vodi, ker ga ni mogoče ralučiti tik pred kuho, dodajmo vodi pest soli; isto lahko tudi storimo pri solati in kakih drugi zelenjavi. (Na 1 l vode približno 1 dkg soli). Da meso ne sme stati nikdar v mrzli vodi, to upam, ni treba posebej poudarjati. Ne le, da izgubi že v par trenutkih svojo lepo svežo barvo, izgubi tudi nenadomestljive rudninske snovi.

2. Predolgotrajno kuhanje zmanjšuje redilno vrednost vsakega živila.

3. Pogreeta jedila in ona, ki jih postavljamo v pečico, da bi ostala delj časa topla, imajo manjšo možnost nasičenja od sveže pripravljanih jedil. Ne pripravljajmo torej kosila prezgodaj! Urcite si tako, da bodo jedli po možnosti vsi člani družine skupaj ob določeni uri! Ako to ni mogoče, je še vedno bolje, ako pripravljeno jed odstavite in potem hitro pogrejete, kakor pa da stoji kako uro ali še delj v pečici.

4. Zelenjava in krompir izgubita na redilnih snoveh, ako jih kuhate na zelo vročem štedilniku, tako da voda preveč vre. Vre naj počasi, pri zmernem ognju; čim se prepričate, da je skuhano, odstavite. Vodo, v kateri se je kuhala zelenjava, ne zlivajte proč, uporabite jo za zalivanje prežganju, ali kateri koli postni juhi, ki jo ravno kuhate. V vodi so važne rudninske soli in druge hranilne snovi, ki so se med kuho izločile iz zelenjave. Krompir kuhajte v teh dragih časih, če le mogoče, največ v olupkih. Če ga pa lupite, ga olupite kar mogoče tanko. Pod olupkom se namreč nahaja največ beljakovine. Vodo, v kateri skuhate olupljen krompir, uporabite tudi za zalivanje juhe ali kake omake.

5. Meso in ribe so najvažnejša prehrana za človeka zaradi beljakovin, ki jih vsebujejo. Najlaže prebavljivo je pečeno meso na hitro bodisi v pečici in ali na štedilniku, ker pri pečenju obdrži vse svoje snovi. Priporočljivo je tudi dušeno meso, posebno za one, ki ne ljubijo juhe. Kuhano goveje meso odda vse svoje snovi v juho. Dušeno jih obdrži in poleg tega si lahko zraven pripravimo fino omako, ki bolj zaleže kot juha, ker ni toliko razredčena.

Kuhana riba izgubi mnogo redilnih snovi, kajti vodo v kateri se je kuhala, vlijemo proč. Zato je bolje, če ribo pečemo ali ocvremo.

6. Zelenjava je radi svojih vitaminov in rudninskih snovi nenadomestljiva v naši prehrani. Pri kuhanju v vreli vodi ali pri polivanju s kropom zgubi pač mnogo svojih važnih sestavin. Zato je bolje, če je ne kuhamo v vodi, pač pa jo pripravljamo na vroči masti, tako da le malo vode prilivamo. Za ta način priprave raznih zelenjav vam hočem podati nekaj dobrih receptov. Le na ta način priprave bomo obdržali tudi med kuho njene važne sestavine, ki so nenadomestljive našemu telesu. — Uporabljamo za tako pripravo lahko zelenjavo vseh vrst. Najprvo jo osnažimo, dobro operemo v mrzli vodi, nato jo primerno razrežemo in denemo na vročo mast, ter dolivamo po potrebi malo vode, toliko da je dno posode in zelenjava v njej pokrita. Tako dušimo do mehkega. Lahko pa tudi brez masti dušimo samo z vodo in pozneje zabelimo.

Drobni nasveti

Cvetača ali karfiola na poljski način. Cvetačo razrežemo na poljubne dele in dušimo z nekoliko vode do mehkega. Nato razbelimo žlico masla ali masti, prepražimo na njej nekoliko drobtinic, posebej pa sesekljamo 1 trdo kuhano jajce. Cvetačo posolimo in opopramo, denemo na primeren krožnik, potresemo s sesekljanim jajcem in nato polijemo z zarumenelimi drobtinami. Še bolje je, če jo potresemo z nastrganim parmezanom po vrhu drobtinic.

Nadevana bela repa. Enakomerno velike repe olupimo, spodaj odrežemo, da lepo stoji, izdolbimo jim sredino z nožem in denemo drugo poleg druge v kozico. Dolijemo toliko vode, da so skoraj pokrite, posolimo jih in dušimo do mehkega. Medtem zmeljemo meso, ki smo ga izdolbili iz repe, z mesnim strojem (ali pa na drobno sesekljamo), pridenemo zmletemu 1 celo jajce, žlico zelene sesekljane peteršilja in nekoliko drobtinic. Zmes naj ne bo pregosta. S tem nadevamo repe v kozici, nakapamo jih po vrhu z razbeljeno mastjo, ali še bolj z raztopljenim maslom, potresemo z nekoliko naribanim špirom in postavimo še za 1/2 ure v neprevročeno pečico. Damo na mizo kot samostojno jed s kako poljubno solato ali pa kot prilogo h kakih pečenki. Zelo dobro je, če pridenemo nadevu

sesekljane ostanke kake pečenke ali pa žlico prepraženih svežih ali pa tudi suhih gobic.

Parjena rdeča pesa. Pesa operemo, tanko olupimo in zrežemo na prav fine rezance. Nato si pripravimo v kozici nekoliko masla ali masti in na razbeljeno denemo zrezano pesa, malo zdrobljene kumine, soli in kisa. To dušimo približno dve uri, večkrat premešamo in zalijemo z juho ali vodo. Ko je pesa mehka, jo potresemo z žlico moke, dodamo žličko sladkorja, premešamo in po potrebi še zalijemo ter pustimo, da vse še dobro prevre.

Ohrovtovi ovseni kosmiči. Očiščen in opran ohrovt zrežemo na rezance in ga pražimo na masti, na kateri smo prepražili sesekljano čebulo, pridenemo 15 dkg ovsenih kosmičev, osolimo, opopramo, zalijemo z juho ali vodo ter dušimo do mehkega. Zelo dobro je če pridenemo nekoliko paradiznika.

Vinsko zelje. Dve zeljnati glavici zrežemo na drobno kakor za solato, posolimo in postavimo

za pol ure na toplo. Nato razbelimo žlico masti, prepražimo na njej žlico sladkorja, pridenemo drobno sesekljane čebule in ko zarumeni, ožeto zelje hkrati z enim olupljenim in nastrganim jabolkom. To oblijemo z dobro 2/3 l vina in dušimo pokrito do mehkega. Na mehko potresemo žlico moke, jo prepražimo, prilijemo juho po potrebi in prevremo.

Zeljnat zrezki. Dve zeljnati glavici ali eno večjo zrežemo na prav tanke rezance in nasolimo. V kozici prepražimo žlico na drobne kocke zrezane slanine, žlico čebule, pridenemo zrezano zelje, nekoliko zrezane kumine, popra in dušimo to med zalivanjem z vodo ali juho do mehkega. Ko je mehko in gosto, odstavimo in pridenemo 10—15 dkg zmletih mesa, prekajene svinjine ali poljubnih mesnih ostankov in toliko drobtinic ali surovih ovsenih kosmičev, da je toliko gosta zmes, da lahko oblikujemo male zrezke. Te povaljamo v moki, raztepenem jajcu in drobtinicah in ocvremo na razbeljeni masti. Na mizo jih damo z različnimi surovimi solatami in kompotom.

Kadar otroci čitajo knjige

Najlepše darilo za otroke so dobre knjige, ki jih je dandanes skoraj že na izbiru. Vrednost knjige je treba ocenjevati z dveh stališč: nuditi mora otroku razvedrilo in pouk, in sicer pouk v zemljepisnem, zgodovinskem, prirodopisnem, književnem in splošno človeškem oziru. Vsak učitelj na primer prav hitro lahko loči otroke, ki mnogo čitajo, od otrok, ki čitajo malo.

Pri otroku moramo prav posebno gledati na to, kako čita. Vemo da zaleže človeku jed, ki jo hitro sne, veliko manj kakor jed, ki jo poje počasi. Prav tako je s čitanjem. Citati se moramo učiti, čeprav že dolgo znamo čitati. Zlasti otroci imajo navado, da kar požirajo knjige. Potem se jim pa godi kakor turistu, ki vihra, kolikor ga morejo noge nesti, ne da bi se ozrl na levo ali desno, ko pa pride, kamor je namenjen, ni videl nič.

Pa še nekaj. Prav tako kakor imamo na potovanju radi s seboj človeka, ki se z nami vred veseli vsega lepega, kar vidimo, ima tudi otrok potrebo, da sporoči lepe vtiske, ki jih je pri čitanju dobil še komu drugemu. Zaradi tega nam tudi tako rad pripoveduje o tem, kar je čital. In mati tega ne sme poslušati z nevoljo ali celo z zasmehovanjem. Še lepše je za otroka, če čita mati knjigo skupaj z njim in je na ta način tudi ona deležna veselja, ki ga ima otrok s knjigo. Zakaj otrok uživa kakšno stvar sam še nerajši kakor odrasli ljudje. Skupno čitanje združuje mater in otroka.

Pa ne samo zaradi tega priporočamo materam, naj čitajo knjige skupaj z otroki ali pa naj jih jim glasno čitajo. Odrasel človek dobi in odkrije v knjigi veliko več dragocenih vrednot kakor pa nezrelo dete. Mati, ki pozna svojega otroka in njegovo dovzetnost, lahko pri čitanju opozori otroka na marsikaj lepega in zanimivega, kar bi

sicer on sam prezrl, in ga tako uči misliti. Seveda se mora vse to zgoditi brez vsakega nepotrebnega moraliziranja, ki lahko več škoduje kakor koristi. Mati veliko prej pogodi namen pisca in zmisel celote ji je jasnejši; zaradi tega se bo včasih morda tudi malo ustavila, da bo premislila, ali je vse prav razumela, kar je čitala, in ali je otrok njo prav razumel.

Mislil n. pr. na nedosežno klasično zgodbo o majem Nilisu Holgersonu in njegovem potovanju z divjimi gosmi po švedski, ki deset-, dvanajstletnemu otroku gotovo ne prizadeva nobenih posebnih težav pri čitanju, ampak zunanje doživlja prav lahko razume. Dvomimo pa, ali bo otrok sam od sebe spoznal lepo osnovno misel te zgodbe: kako se mali, sebični in brezsrčni porednež počasi izpreminja v poštvovalnega in nesebičnega človeka, ki je pripravljen, da se odreče celo svoji največji želji — da se reši začaranja — samo zato, da reši življenje svojemu prijatelju, gosjemu pastirju Martinu. Če prepustimo mladega čitatelja samemu sebi, se izgubi tisto, kar je najdragocenejše v knjigi, ko mu lahko odrasel človek pomaga iz nje izkopati največji zaklad.

Prav tako imajo otroci radi, da potem, kadar kaj drugega delajo, bodisi v kuhinji, na vrtu ali v sobi, kramljajo o tistem, kar jih je v prečitani zgodbi najbolj ganilo, o junaku tiste zgodbe ali pa o drugih osebah, ki so se jim prikupile, prav tako, kakor se na primer mi vedno in vedno radi spominjamo na doživljanje s kakšnega potovanja, ki so se nas najbolj dojele. Če pa združimo oboje, doživljaj v naravi in pri čitanju, pa tkemo zlato nit, ki bo še tudi pozneje v mislih vezala otroka na očetovsko hišo. Tkati take niti se pravi, pri otroku pospeševati duševno vzgojo, ki je vsaj toliko važna in potrebna kakor telesna vzgoja.

Kako se obvarujemo hripe

Pozimi oziroma v zgodnji pomladi obiskuje hripa ljudi z nekakšno določeno točnostjo. Ta bolezen je daleč znana in je izpočetka večinoma lažjega značaja, vendar vemo, da se rada poslabša in da dolga bolehanja in smrtni primeri zaradi nje tudi niso preveč redki. Ker je tudi pri tej bolezni varovanje lažje in važnejše kakor zdravljenje, bo marsikomu ustreženo z nekaterimi nasveti, ki ga bodo obvarovali pred okuženjem.

Da je hripa nalezljiva (kužna) bolezen, je gotovo, dasi njen mikroorganizem (bacil, bakterija) še ni popolnoma odkrit. Prav tako je s številnimi opazovanji ugotovljeno, da je okužba neposredna in da služijo usta in nos kot vhod za bacil. Kdor se varuje vsakega občevanja z obolenim, ostane zdrav; ostali, ki se izpostavljajo okužitvi — in teh je večina — pa lahko obole, toda ni da bi morali oboleti. Iz tega izvira že prvi nauk: ogibajmo se, kolikor mogoče, občevanja z obolenimi in ne hodimo v njih bližino. Ne obiskujmo takšnih bolnikov, ne udeležujmo se velikih zborovanj, izostane naj vsako, tudi najnežnejše seganje v roke, poljubljanje, sploh vsako intimno dotikanje: ne govorimo drug drugemu v obraz, zakaj slina, ki jo pri tem izločamo v majhnih kapljicah, zlasti pri kašljanju, je zelo nalezljiva.

Jasno je, kako nevarni so potemtakem skupno uporabljani robci pri majhnih otrokih, dalje skupno umazano živilno perilo in cunjice vseh vrst. Zlasti je treba zelo oprezno ravnati z žepnimi robci, ki jih je uporabljal bolnik, obolet za hripo.

Da se ognemo vsakemu nadaljnjemu onesnaženju in okuženju, je potrebno, da denemo vse bolnikovo perilo takoj v vodo, v katero smo kanili nekaj kapljic kakršnekoli razkužujoče te-

kočine, in da to perilo peremo popolnoma ločeno od drugega.

Zelo važno je tudi ravnanje z jedilnim priborom in posodo. Skoraj vselej oboli kuhinjsko osebje prav kmalu potem, ko zbolijo v družini za hripo. Zakaj? Po bolniku uporabljeni jedilni pribor in posoda so nosilci okuženja. Prva žrtev je pomivalnica, in če njegovega pribora in posode ne pomivamo ločeno od drugega in ga ne razkužimo, so v nevarnosti tudi vsi ostali družinski člani. Če se bo vsaka gospodinja po tem ravnala, bo veliko pripomogla k pobijanju hripe in bo tudi sebi prihranila skrb in težavo, ki bi jih imela z bolniki v družini.

Če se je kljub vsem varnostnim ukrepom pojavila bolezen, tedaj se je treba mirno in potrpežljivo vdati v to usodo. Leči je treba nemudoma v posteljo, in sicer za tako dolgo, dokler je temperatura količnik visoka. Zlasti pa se je treba ogibati prehlajenja, zakaj hripa ima usoden vpliv na pljuča. Kot posledica hripe se večkrat rada pojavi tuberkuloza in marsikatero počivajoče tuberkulozno obolenje hripe zopet vzdubi. Hripa oslabi dostikrat tudi živčni sestav. Večkrat se zgodi, da ozdravi bolnik, dasi je bil navidezno samo lahko bolan, zelo polagoma in da čuti po cele mesece ali celo po cela leta posledice prestane hripe. Seveda je nad vse važna dobra oskrba. Zdravnik naj vselej odloči, ali je treba bolnika prepeljati v bolnico ali lahko ostane v domači oskrbi.

Iz vsega tega sledi glavni nasvet: vsakdo naj se ogiba okuženja. Bolnik se zaveda resnosti bolezni, vpraša naj za nasvet izkušenega zdravnika in naj vedno misli na to, da postane hripa lahko zelo usodna, če zadene bolne ali pa samo oslabele organe.

ŽENA

NORAH LOFTS

V SUŽENJSTVU

Samova roka je iskala kljuko. Ko se je znašel na hodniku, ki je vodil k Wainwrightovemu stanovanju, je obstal. Obšla ga je želja, da bi se splazil v sobo, o kateri je bila govorila Feba. Vsa nežnost, ki jo je še malo prej čutil do Hestere, se je zdaj sprevrgla v sovraštvo, v željo po maščevanju.

Vso noč je z bridkostjo v srcu hodil proti Newmarketu

PETO POGlavJE

Prav tedaj, ko je bil Sam odšel iz hleva, je sklenila Hestera poskusiti svoj beg. Slektja je strgano obleko in oblekla drugo. Tisto malo, kar je premogla, je povezala v plašč in zagnala culo skozi okno na cesto. Nato je privezala konec »vrvi«, ki jo je spletla z velikim trudom iz posteljnega perila, k nogi postelje, ostalo vrv pa je spustila skozi okno in se sklonila skozenj. Ob prvem pogledu v globino se ji je zavrtelo, zaprla je oči in z drhtečim srcem drsela od vozla do vozla. Zdelo se ji je, da ji grobo platno, ki ji je drselo med dlanmi, žge kožo. Ko se je končno s prsti dotaknila tal, jo je obšlo nepopisno veselje. Zdaj je bila končno srečna.

Kmalu je našla svojo culo, in naglo, kolikor je pač mogla v temi, je hitela k »Trem hramom«. Branila se je misli, da je morda Sam ne čaka več. Bila je skoro prepričana, da ga bo našla spečega, saj vendar nima nobenega drugega prenočišča. Zjutraj bosta že daleč, dovolj daleč, da bosta varna pred Wainwrightom.

Bežala je in bežala, da je izgubila čevljev. Dolgo je trajalo, preden ga je našla. Majhna cula je postajala od minute do minute težja.

O istem času pa je Sam skregan z usodo in s sovraštvom v srcu stopal v drugi smeri po cesti proti Newmarketu. Z vsakim korakom je bil dalje od Hestere.

Mračen gozd, v katerem sta včasih prebila noč, se je zdel Hesteri doslej kot lepe kulise njuni ljubezni. Zdaj pa, ko nihče ni slišal njenega klicanja, in ji je odgovarjalo le šelestenje listja in žuborenje potoka, zdaj je bilo vse drugače. Na prsi ji je težko legal mrak, preteč in poln nevarnosti.

Kje je bil Sam? Kam se mogel oditi? Nikdar ji ni bil govoril o sorodnikih ali prijateljih, na katere bi se lahko v potrebi obrnil. Ostala ji je le ena sama možnost: da se bo jutri vrnil sem, se okopal ob potoku — če pa tega ne stori, tedaj je izgubljen zanjo, kakor če bi bil mrtev ali kakor da nikdar ni bilo ničesar med njima.

Ko se je zjutraj prebudila, jo je mučila žeja in lakota. Voda, ki jo je zajela z dlanmi iz potoka, jo je sicer nekoliko osvežila, zato pa je še huje občutila glad. Od ure do ure je upala, da se bo prikazal Sam, kadar pa je ujela kak šum iz gozdička, se je zbala, da to ni njen ljubi, marveč kateri izmed Wainwrightovih ljudi, ki išče njo.

Zdelo se je, da dan ne bo imel nikdar konca. Slednjič se je vendarle začel plaziti mrak iz gozdička — zdaj mora biti Sam vsak trenutek tu, ob tem času sta se navadno sestajala. Saj ni bilo mogoče, da bi jo pozabil, da bi odšel, ne da bi se bil nopravi, kaj bo z njo.

Nova noč je bila hujša od minule. Včeraj je bila Hestera utrujena in je kljub strahu zaspala, nocoj pa jo je mučil glad. Cim se je toliko zdanilo, da so se videli obrisi dreves, je skienila, da se ne bo več zadrževala na tem nevarnem kraju blizu gostilne. Storila je vse, kar je mogla, da bi ostala v zvezi s Samom — nesmiselno bi bilo še čakati nanj. Pobrala je culo, stopila iz lesja in kmalu je bila na cesti, ki je peljala v London.

Do solnčnega vzhoda je prehodila šest milj in je bila tako trudna, da se je jedva še vlekla naprej. Noge so ji odgovodevale službo.

Nenadoma je razločila v vonju cvetic, ki so rasle ob cesti, nek poseben vonj. Bilo ji je, kakor da se nahaja v kuhinji, kjer pripravljajo

zajčjo pečenko. Sline so se ji pocedile. Z opotekajočim korakom je krenila v smer, od koder je prihajal vonj. Kmalu je naletela na nekega moškega in žensko, ki sta čepela ob ognju. Bila sta nenavadno zagrele kože. Po vsej priliki sta morala biti cigana.

Ozrla sta se v Hestero. Ženska je nad ognjem obračala kos mesa, nataknenega na palico, moški pa se je obrnil k Hesteri: »Kaj pa želite?«

»Meso mi je zadišalo,« je odvrnila. »Tako sem lačna, da mi je že kar slabo...«

»Hočete kupiti zajca?«

»Nimam denarja,« je zavzdihnila. »Mislim sem, da mi boste dali košček...«

»Kaj pa imate tam v roki?« je poizvedoval cigan.

»To culo? Oh, to ni nič — nekaj malenkosti, zavitih v plašč... nekaj perila in vsakdanjih potrebščin...«

»Pokažite!« je zahteval.

Razprostrla je predenj svoje imetje. Brez besede je vzel cigan plašč in prezirljivo odrinil ostalo ropotijo. Akoravno je Hestero malo osupnilo, da mora žrtvovati za kosilo — pa naj je bilo še tako razkošno — najlepši del svoje obleke, se vendarle ni mogla pogajati z njim. Videla je, da ji je ženska takoj pripravljena ponuditi kos mesa, ki je bil že lepo opečen, potreben je bil le še Hesterin pristanek, pa se bo dolgo pričakovano kosilo lahko pričelo.

»Dobro...« je dejala obupno, segla po mesu in začela jesti...

Popoldne je šla Hestera mimo hiše, ki je bila vsa v vrtnicah, na vrtu pa je bil vodnjak. Prijazna ženska, ki je bila zaposlena za ograjo, ji je rade volje postregla s svežo vodo.

»Prihajaš od daleč?« jo je vprašala.

»Precej,« je izmikajoče se odvrnila Hestera, se zahvalila in šla naprej. Kmalu potem je sklenila počivati, našla je ob cesti udobno travnato ležišče, se vlegla in skoro zaspala. Ko je znova odprla oči, se je bilo že znočilo. Zaslišala je šum, ki je bil podoben prasketanju ognja. Da je morda ne zasledujejo cigani? Vznemirjena se je ozrla na okrog. Nekaj korakov od nje je gorel ogenj, za njim pa nista čepela črna cigana, marveč sivolas starček. Dobrodušno jo je pogledal.

»Si se naspala?« jo je vprašal z nenavadno blagim glasom. »Imaš še daleč?«

»V London grem,« je odvrnila.

»V London,« je ponovil tiho. »Nevaren kraj je to...«

»A gotovo je tam lahko najti službo.«

Nenadoma ji je prišlo na misel, da ni morda poslal tega starca v ponošenem plašču Wainwright, da bi poiskal sled za njo. Hotela je oditi, a pogled na ribe, ki so se pekle v ognju, je omajal njen sklep.

»Vesel bom, če povečerjaš z menoj,« jo je povabil starček.

»Rada bi,« je odvrnila Hestera, »a s čim naj vam plačam? Zjutraj sem morala dati svoj plašč za kos mesa. Brez denarja sem!«

Ponudila mu je drobno knjižico, ki jo je bila privlekla iz nedrij.

»Lycidas!« je ves zavzet vzkliknil njen novi znanec. »Lepa knjiga, zadrži jo! V čast si bom štel, če bom smel pogostiti tako izobraženo damo.«

Predenj je začel jesti, je sklenil roke in odmolil kratko molitvico.

Hestera je nekaj časa molče jedla. Potem se je ozla nanj in vprašala: »Ste duhovnik?« Odkimal je. »Nisem. Ubog človek sem, ki hodi iz kraja v kraj in razlaga ljudem sveto pismo... S tole vijolino jih privabim in ko jim z godbo omečim srca, da mi ponujajo drobiž, tedaj jim zakličem: Zadržite vaš denar! Nekaj drugega vas prosim — poslušajte me! In takrat začnem pridigati... Danes pa bo drugače. Bog, ki pozna naše stiske, mi bo odpustil, da bom danes vzel denar, saj bom z njim pomagal tebi, dete moje. Ne dolikuje mlademu dekletu, da bi hodilo samo po cesti. De-

nar, ki mi ga bodo dali ljudje, bo tvoj — morda bo zadoščal za vožnjo v London.«

»In kam morava zdaj?« je vprašala Hestera, ki je bila pripravljena, da se raje odpove denarju kakor pa napravi le en korak nazaj v smeri proti gostilni pri »Zlatem runu«. Ko pa je starček pokazal proti Ipswichu in ne proti Winwoodu, se je pomirila.

Na trgu v Ipswichu je vladal živahen vrvež. Kmetje so tu prodajali maslo, jajca in živad. Pridigar je dal Hesteri svoj širokokrajni klobuk. »Ljudje bodo bolj darežljiv, če boš ti pobirala...« ji je zašepetal in začel igrati. Kupci so se obračali k starčku, ki je znal izvabljeti tako čudovito melodijo s strun. In drobiž je kar deževal v staro pridigarjevo pokrivalo.

Slednjič je starček prenehal igrati in pri kimal Hesteri, naj gre z njim, ljudem pa je zaklical, da se bo še vrnil. Hestera je obstala kakor okamenela in strmela v nekega človeka, ki je nosil obvezo na levem očesu. Spoznala je Dicka Tencha, ki je gнал tri konje v gostilno, kamor je bil namenjen pridigar.

»Kaj pa ti je?« jo je šepetaje vprašal starček. »Ali ne bi hotela nekaj pojedsti?«

»Bi... a prosim, ne v tej gostilni! Tamle je nekdo, ki me pozna. Gotovo bi pripovedoval, da me je videl.«

»Ali bi ti to škodovalo?«

Hestera je molčala.

»Dete moje, ali ne bi bilo boljše, če bi se mi izpovedala?« je dejal starček. »Prepričan sem, da si pred nekom ali pred nečim pobegnila.«

»Vse vam bom povedala,« je odvrnila Hestera in proseče dodala: »A prosim vas, ne silite me, da bi šla v to gostilno.«

Pridigar jo je tedaj odvedel v majhno krčmo na drugi strani trga. Tam sta sedla k oknu in starček je slišal življenjsko zgodbo svoje varovanke.

»In kaj te žene prav v London?« je vprašal.

»Mislim, da bom v tako velikem mestu lažje kaj zaslužila,« je odvrnila. »Znam malo kuhati in se razumem v vsa hišna opravila.«

»Ne vem, ali bo šlo res tako gladko,« je dejal. »A nočem ti vzeti poguma. Daj mi tvojo majhno knjižico.«

Dala mu jo je in starček je zapisal na prazno zadnjo stran naslov neke ženske. »Če se obrneš do te gospe in ji izročiš pozdrave od mene, te bo vzela k sebi, dokler si ne najdeš službe. Gospa Karterjeva je dobra ženska... Preživlja se s tem, da peče okusne kolačke. Denar za vožnjo imaš — zdaj pa pojdiva pogledat, kdaj pripelje poštna kočija.«

Odšel je proti gostilni, v katero je bil izginil Dick Tench in se kmalu vrnil. »Danes nimamo več zveze,« je dejal. »Tako te bom smel imeti še en dan pri sebi. Zdaj pa se bova za nekaj časa ločila. Objubil sem bil ljudem, da pridema nazaj, in obljubo moram izpolniti.«

Naslednjega dne je bila Hestera v Londonu.

SESTO POGlavJE

Dove Lane, ulica, v kateri naj bi stanovale gospa Karterjeva, se je zdela Hesteri nenavadno umazana. Nekajkrat je šla gori in dol med hišami, pa nikjer ni mogla odkriti črne gospe Karterjeve. Ko je že četrtič postala pred vogalno hišo, napol odločena, da potrka na vrata, se je prikazala na pragu namerno oblečena ženska in začela vpiti: »Kaj za vruga vohunite tod okoli? Kaj vas je poslal Ginny Joe? Potem se kar hitro vrnite in mu povejte, da ni na pravi poti — Jima ni pri meni... ga že cele tedne nisem videla ni ga tudi ne maram več videti!«

»Ne vem, o kom govorite,« je odvrnila Hestera. »Jaz iščem gospo Karterjevo.«

»Stara Karterjevo?« je zamišljeno ponovila ženska. »Kaj pa bi radi pri njej?«

»Nekdo me je bil napotil k njej, nekdo, ki je menil, da me bo vzela k sebi... za nekaj časa, dokler si ne najdem primerne službe.«

Ženska je postala namah drugačna. Pogledala je Hestero od glave do pet, kakor da je molče ocenjuje. »Službo iščete, dete,« je dejala z zlagano sladkobnim glasom... »Nu, gospa Karterjeva je pred tremi meseci umrla. morda bi pa jaz vedela za službo, ki bi bila kakor nalašč za takšno zalo dekle. Nič vam ne nedostaja — razen obleke. A to bomo že dobili.«

(Dalje.)

DOMAČE NOVICE

* Prošnje za osvoboditev internirancev se ne sprejemajo več! Poveljnik XI. Armadnega zbora general Gastone Gambaro v Ljubljani je objavil: To poveljstvo že dalje časa proučuje položaj vsakega interniranca v vojaških taboriščih, da se postopno osvobodijo tisti, ki se izkažejo zanesljivi glede pokornosti do italijanskih oblasti in imajo odkritosrčen namen za mirno življenje v krogu svoje družine. Da se med drugim izogne motnjam pri težavnem delu pregledovanja in presojanja položaja posameznih internirancev in da se zatre goljufivo delovanje nesramnih in zahrbtnih sleparjev, ki grabijo ogromne vsote denarja na račun ubogih ljudi s tem, da se izdajajo za zanesljive posredovalce pri vojaških oblastih, se prošnje za osvoboditev internirancev ne bodo več sprejemale. Posebna uradna komisija bo naglo zopet pregledala položaj vsakega interniranca. Merilo za osvoboditev bosta: pravica in razumevanje. Nobeno posredovanje drugih oseb, nobeno priporočilo ali pritisk ne bo moglo odvrniti Poveljstva od načina svojega postopanja. Ta naredba je stupila v veljavo 24. decembra.

* **Božične nagrade siromašnim ljudem.** V Italiji je ustaljena navada, da na Sveti večer vsepovsod obdarujejo siromašne družine z mnogimi otroki. Glavna svečanost je vsako leto seveda v Rimu. Tudi letos je bila v vsej Italiji izvršena obilna obdaritev. Po dva zakonska para v vsaki pokrajini sta prejela v Dučejevem imenu nagrado po 5000 lir, zavarovalno polico za 1000 lir za zadnje rojenega otroka in posebno diplomu. V celoti so v Italiji razdelili 15.000 nagrad za zdravstveno nego otrok, 600 nagrad za prevzem tujih otrok v oskrbo, 4000 nagrad kmečkim gospodinjam in delavkam, ki vzorno opravljajo delo doma, nadalje okrog 40.000 nagrad novoporočencem in rodovitnim družinam. Razdelili so tudi okrog 500.000 volnenih oblacil, ki so jih napletle dobrosrčne žene in dekleta.

* **Obdarovanje mater in otrok v Ljubljani** je bilo prirejeno tik pred božičem v slavnostno okrašenih dvoranah na Taboru. Darovi so bili namenjeni 2109 družinam. In sicer je bilo razdeljenih 1582 oblačilnih zavitkov in 527 daril v denarju, vse skupaj v vrednosti 250.500 lir. Prireditev je počastil s svojo navzočnostjo tudi Eksc. Visoki komisar Grazioli, ki je rekel, da je ta manifestacija nov dokaz dobrih del, ki jih izvršuje Italija v korist prebivalstva, ker vé, da je Rim trd in brez milosti proti vsakomur, ki ni poslušen zakonu. Istočasno pa ima Rim visok čut nasproti dobrim ljudem in jim pomaga, če se znajdejo v stiski.

* **Za povzdigo zdravstva v Ljubljanski pokrajini** se je sestel v vladni palači v Ljubljani Pokrajinski zdravstveni svet. Sestanku je predsedoval Visoki komisar, ki je v daljšem govoru dal nova

navodila, da bi se izboljšalo splošno zdravstveno stanje. Za izpopolnitev ljubljanske splošne bolnišnice je določenih 20 milijonov lir. Nato pridejo na vrsto še ostale bolnišnice v Ljubljani in v pokrajini. Izpopolnila se bo babiška služba in babiška šola, kjer je babištvo na deželi še pomanjkljivo. Izolati je treba več zdravniškega, pomočniškega in strežniškega ženskega osebja, zlasti v pomoč nosečim ženskam in mladim materam. — Razširiti je treba borbo proti jetiki in drugim kužnim boleznim, ki zlasti ugonabljajo mladi naraščaj.

* **Božične praznike** smo praznovali tiho, spodobno in s poglobljenim čustvovanjem. Povsod v Ljubljanski pokrajini so bila polnočna opravila že pozno popoldne in so bila povsod dobro obiskana. Sveti dan in štefanovo sta še bila v znamenju mllega vremena, ki smo ga imeli zadnjih 14 dni, na šentjanžvo pa je nastopil posebnega ozira, živo srebro je spet padlo pod ničlo in je začelo po malem snežiti tudi v dolinah. Gore so pa že delj časa pobeljene in zdaj pa zdaj zaveže z njih občuten hlad. Vsa znamenja kažejo, da gremo zdaj v pravo zimo, ki ne bo štedila s snegom in mrazom.

* **Spremenjeni predpisi za pregledovanje klavnih živali in mesa.** Odslej velja v Ljubljanski pokrajini naslednja določba: Vse klavne živali, katerih meso je namenjeno javni uporabi ali pa tudi samo uporabi v lastnikovem gospodarstvu, se morajo pred zakolom in po zakolu veterinarsko pregledati. V primerih, potrebnih posebnega ozira, smejo dovoliti župani, da se zakoljejo na domu živali, katerih meso je namenjeno samo uporabi v lastnikovem gospodarstvu. Vendar je vselej obvezen veterinarski pregled pred zakolom in po njem.

* **Razmah Zveze trgovcev v Ljubljanski pokrajini.** V preosnovani Zvezi trgovcev v Ljubljanski pokrajini so zdaj združena naslednja društva trgovcev: iz Ljubljane in okolice ter iz Logatca, Ribnice, Kočevja, Novega mesta in Črnomlja. Dalje naslednje organizacije gostiteljev: iz Ljubljane in okolice, iz Vrhnike, Logatca, Cerknice, Loža, Ribnice, Velikih Lašč, Kočevja, Novega mesta, Višnje gore, Črnomlja in Metlike. Razen tega je včlanjena še Zveza trgovskih društev za bivšo dravsko banovino, kakor tudi nekatere druge organizacije, ki prej niso bile včlanjene v trgovskih ali gostiteljskih društvih (peki, slaščičarji in mesarji). Tako obsega zdaj Zveza trgovcev v Ljubljanski pokrajini 22 sindikatov in se bo trudila, da bo čim bolj poživila gospodarsko življenje v pokrajini.

* **Smrt zaslužnega novinarja.** Iz Milana poročajo, da je na štefanovo umrl po daljši bolezni Julij Barrella, upravni ravnatelj velikega italijanskega dnevnika »Popolo d'Italia«. O smrti tega zaslužnega moža, ki je bil med najuglednejšimi italijanskimi novinarji in organizatorji tiska, je bil obveščen tudi Duce, ki je takoj nato poslal vodstvu dnevnika daljšo sožalno brzojavko. Pogreb Julija Barelle je bil zelo svečan.

* **Potresni sunki v Turčiji** se še vedno ponavljajo z naraščajočo silovitostjo. Tako je nov močan potres zadel pred božičnimi prazniki severno in srednjo Anatolijo in so posamezna mesta utrpela zelo hudo škodo. Število mrtvih daleč presega 1000 oseb, a najmanj toliko je bilo ranjenih. Zrušile so se številne hiše in je nastalo mnogo požarov.

ZA UGANKARJE?

Dopolnilnica

ptica,
dnevni čas,
ošabnost,
blago (za obleko),
žival,
orodje,
drevo.

Namesto pik postavi črke: A A B C D E E E I K K L L L L N N O O O O O O O P P R R S S S T T U V V V. — Črke v okviru tvorijo voščilo.

Kvadrat

	1	2	3	4
1	A	A	A	C
2	Č	I	L	L
3	M	M	O	O
4	O	S	T	T

1. vrh v Karavankah,
2. padavina,
3. drugi oče,
4. žival.

Rešitve iz zadnje številke

Vodoravno: 1. Janez, 4. se, 5. ar, 7. ali, 9. uta, 10. ost, 13. ne, 14. to, 15. da, 16. p. r., 18. ni, 20. od, 21. dr., 23. o, 24. os, 25. ata, 27. oda, 28. Ala, 29. si, 31. kr., 32. Grado.

Navpično: 1. je, 2. nota, 3. za, 4. si, 6. ro, 7. Ana, 8. le, 11. st., 12. top, 15. dan, 17. rod, 19. Ida, 22. rt, 23. Odra, 26. as, 28. ar, 30. Ig, 31. ko.

Magična kvadrata: a. Ida, b. dan, c. Ana; d. Rok, e. oko, f. kor.

Besednica: 1. malina; 2. atlant; 3. radost; 4. enajst; 5. cerkev. — Marec.

Pregovor. Ako sušča grmi, dobra letina prihit.

Josip Korban:

Piškurjev Jernejček in njegovi škornji

Sključen in upognjen kakor živ paragraf stoji Piškurjev Jernejček sredi zasneženega vaškega trga. Mlačno zimsko sonce mu z zadnjimi prameni obseva zabuhlo, izpito obličje in jemlje vid njegovim starim, oslabljenim očem. Kakor vrbova šiba v deročih valovih ob povodnji, se trese — a vendar ne vzbuja sočutja in usmiljenja. Kdor gre mimo, se nasmehe. Komaj, da se ozre na ubogi nastavljeni kloboček in da malomarno odzdravi globoko in ponižno klanjajočemu se beraču.

»Predobro sem oblečen,« zamrmra Jernejček. »Zato pa nimajo več srca zame.«

Skoraj s sovražnim pogledom ošine visoke, široke škornje s podjetno vsaksebi štrlečimi uhlji. Nevoljno si pogladi črne, zadaj zrcalasto svetlikače se hlače in debelo podloženi, za vratom oguljeni suknjič. Prešine ga misel, da bi kar stopil v Kosorepčev hlev, slekel vso to nesrečno podarjeno gosposko garnituro in zopet oblekel svoje stare, tamkaj odložene cape.

»Moj Bog, sin se ti bo nocoj rodil, pa nimam, da bi si kupil kos kruha in požirek slivovke v vajino počaščenje! Tako se zgodi človeku, če se ne znaš stanu primerno obleči!«

Oni dan, ko je bil Jernejček v župnišču potrkal, mu je rekla gospodova kuharica:

»Sramoto delaš, Jernejček, naši fari. Vsi vemo, da že trideset let nisi bil pri spovedi.«

»Lažeš,« je odvrnil berač, ki je pri vsem svojem uboštvu in zavrženosti vendarle ljubil red in točnost. »Natanko dvaintrideset jih bo jutri zjutraj ob tri črti na sedmo uro, odkar sem zadnjič dobil odvezo, če hočeš vedeti.«

Jernejček in Lenka sta nekoč — kje so tisti blaženi časi! — hodila skupaj nagajat vaškemu učitelju gospodu »Korletu« in je Jernejček večkrat zalučil kak kamen za njo, kar je pomenilo toliko ko: »Jaz te štimam, Lenka!« Ljudje

so tudi govorili, da je pozneje Jernejček nemara zaradi tega tako lahkomišlno zapravljal svojo kmetijo, ker je Lenka raje stopila pred gosposki farovski štedilnik kakor pa da bi premikala in z burkljami prestavljala lonce v Jernejčkovi široki peči.

»Uboga tvoja duša,« je tlesnila Lenka z mesnatimi rčkami. »Ali se ti res nič ne smili?«

»E, kaj duša,« se je odrezal Jernejček. »telo, telo se mi smili. Poglej, kako se trese v teh mojih raztrganih capah!« Kuharica Lenka je malo pomolčala, potem je pa sočutno rekla: »Vidim, da si siromak. Kakor prestreljena je tvoja obleka. Se za koruzno strašilo je preslaba... Če me pa hočeš ubogati, Jernejček, že jutri boš kakor grof hodil po vasi. Vedi, da so naš gospod odložili še popolnoma celo in še vedno lepo obleko, ker jim je postala nekako tesna Menda predobro kuham. Škornjev pa tudi ne morejo več obuti zaradi ozeblin in kurjih oces.«

»Meni jih daj, Lenka, je vzkliknil berač.

»Oboje dobiš, ampak zaslužiti moraš.«

»Zaslužiti... zaslužiti... Kako naj zaslužim? Da bi šel drva cepit, tega menda vendar ne misliš?«

»Ne, tega res ne mislim, ker vem, da imaš za tako delo pregosposke roke, ampak k spovedi boš moral iti, grešnik stari!«

»K spovedi?« se je za ušesi popraskal Jernejček. »Po pravici ti povem, da ne vem, kaj bi gospodu povedal. Ne kradem, ne kolnem, ne ubijam, nimam grešnega znanja... Kaj naj povem? No, če pa ti želiš — in da napravim veselje fari — dobro, pa naj bo! Povej gospodu, da jih bom čakal v spovednici. Saj bova hitro opravila.«

»Kaj pa, če se motiš? Gospod so natančni in hudi.«

»Vem. Zato se pa rajši obračam kar narav-

nost na nebeškega očeta. Ne smeš misliti, da nimam vere. Skoraj sleherni dan se pogovarjam z Bogom, mu potožim svojo revščino in nadloge in ga lepo prosim, da bi mi kako preložil in odpustil veliko pokoro. Saj veš, kdaj mi jo je že bil naložil!«

In tako se je torej zgodilo, da je Piškurjev Jernejček kar čez noč iznenadil in presenetil vaščane s svojo čudovito spremembo. Tako gosposkega berača, v tako lepih »meksikajnarjih« še ni videlo človeško oko v prijazni, idilični Zabnici...

Svetla sončna lisa vasi, kjer je stal in se grel Jernejček, se je začela polagoma odmičati. Kakor raztaljeno suho zlato se je zaiskrilo v podstrešnem okencu bližnje Lavrinčkove gostilne. Mrzel zračni val je dahnil od daljnjih, severno ležečih bribov. V vaškem zvoniku so se odprle zeleno pobarvane oknice. Ubrano in svečano so zapeli zvonovi v tiho zimsko pokrajina.

»Dobro jo režejo,« je vzdihnil Jernejček. »O, tisti dacar ni bil od muh, ki je učil klenkati naše fante. Kakšno veselje je imel z zvonovi, prijazni bradač! Tako so klenkali, da so vse letoviščarje pregnali iz Zabnice. Bog mu odpusti greh, Lavrinček ga ne more! Še vedno se mu toži po prijaznih letoviščarjih. Škoda, da niso imeli tako močnih živcev kakor dacar.«

»Kaj pa premissluješ?« ga vzdrami visoki, piskajoči glas Kosorepčevega hlapca Naceta.

Jernejček dvigne glavo.

»O, pozdravljena, žlahtna Loparjeva mast! Ravnokar sem mislil nate. Ali skrbno paziš na moje stvari, da mi jih kdo ne ukrade?«

Suhljati dolgin se veselo zareži.

»Kakopak! To se razume. Zato boš pa meni prodal škornje.«

Jernejček dvigne nogo.

»So ti všeč, jeli?«

»Nisem neumen, da bi jih hvalil. Potem bodo kar dražji.« Ves zavzet boža s poželjivimi pogledi beračeve dragocene »meksikajnarje«. Kakšen fant bi bil v njih! Dekleta bi kar norela za

Izogibala se je nas bajtarskih,« je govorila Brenkova Tina, druge so priključevale. »Jure, no, jaz ga že ne bi marala, tega dolgina. Raje sem večna dekla, kot pa gospodinja pri njem.

Do praha so pretehtavale Tono in Jureta in obema nagradile cele koše napak. Za njimi se je oglašil Jure, ki je prišel po gazi mimo studenta in slihal. Pogledal je dekleta in rekel:

»Nobeden človek ni brez pogršk, vsak pa tudi nima vseh.«

Zvečer so zavriskali fantje, ki so vozili bogato balo. Šrangarjem se je Jure odkupil in jih povabil na svoj dom.

Na dan poroke je bilo vse praznično na vasi. Zazvonilo je k maši in svatovski sprevod se je pomikal proti cesti. Godec je igral poskočne in vesele, svatje so vriskali v zimski dan, da je odmevalo od gričev in gozdov.

Svatovske mize so bile bogato obložene, veseli so bili, plesali in peli in se smejali maškaram, ki so pripeljale običajno brno. Voglarji so gledali skozi okno in se zalagali z mesnino, kruhom in pogačo in zalivali s pijačo.

O polnoči so sneli nevesti venec in darovali »na krancelje«, kakor je rekel starešina in zapel jokajoče nevesti:

»Oj, Tona, nevesta, ne joči
na venec cekin ti bom dal,
zavriskajte svatje, ženin zapleši,
t' bo godec poskočne igral.«

Proti jutru so odpeljali nevesto na ženinov dom in v mladi zimski dan se je razleglo petje in vriskanje. Na ženinovem domu se je svatovščina nadaljevala do drugega dne. Svate so se s »šajdesnom« poslovili.

V pustni noči so postavili vaški fantje slavnate može pred vrata vsem dekletom, ki so tisti predpust vlekle »plohe«.

Jezični Brenkovi Tini so ga postavili pod okno s pizmom na prsih:

»Prišla je pepelnica,
ostala si samica,
žalostna in brez moža,
si jo dočakala,
mene zebe, me pogrej
in me malo rada imej!«

Tako je bilo takrat, ko se je dedek ženil. In o sv. Martinu je zavekalo v hiši, kakor je bil napovedal prošnjač Marko.

Mara J. Tavčarjeva

Revmatizem in današnje zdravljenje

Neki mož je moral iti po hudem dežju. Bil je sicer toplo oblečen, imel je na sebi nepremočljiv plašč, toda hudi veter mu je venomer odgrinjal tisti del plašča, ki mu je pokrival desno zgornje stegno. Obleka je bila na tem mestu premočena do kože. Drugi dan je mož čutil hude bolečine v mišičju zgornjega stegna; s težavo se je premikal in moral nazadnje v posteljo. Tolažil se je, da se bo hitro popravil.

Toda bolezen v stegnu se mozu ni hotela izboljšati. Bolečine so sicer, dokler je bil v sobi in v topli postelji, precej ponehale, če se je pa mož mudil na cesti je zadostovala najmanjša sapica, da so se bolečine spet povrnille. Precej časa in skrbnega negovanja je bilo treba, preden se mu je povrnilo zdravje. Mož je prebolel hud mišični revmatizem.

Toliko vemo, da imajo zunanji vplivi velik pomen pri nastanku revmatizma. Prehlajenja, posebno revmatična, groze zlasti ljudem, ki morajo delati ob vsakem vremenu, tudi v vetru in dežju, ali pa ki delajo zdaj v veliki vročini, potem pa spet v mrazu, ljudem, ki imajo dolgo opraviti z mrzlo vodo, in vsem, ki so izpostavljeni kakršnimkoli vremenskim neprivlikam.

Mišični revmatizem preide večinoma brez kvarnih posledic, ko povzroči sklepni revmatizem rad invalidnost posameznih sklepov. Sklepni revmatizem in njega posledice so občutljive zlasti v visoki starosti.

Med mišičnim in sklepnim revmatizmom je velika razlika. Mišični revmatizem ima svoje to-

rišče, kakor pove že ime samo, v mišičju. Malo verjetno je, da bi bili tu vzroki infekciozni (nalezljivi) vplivi, torej poškodbe zaradi bakterij in njih strupov, ampak je vzrok ponajveč prehlad. Hitra izprememba toplote in mraza, dež, ki koga ujame, hud preprih, mokre noge lahko prav hitro povzročijo močne revmatične bolečine. Bolečine revmatičnega značaja izvirajo na lahko tudi od drugod: če se posamezne mišične skupine prenapnejo ali poškodujejo ali če se pretrgajo posamezne nitke v mišičju. Če vse to dalje časa traja, postane mišični revmatizem lahko tudi kroničen. Potem že neznatni vplivi lahko povzročijo spet hude bolečine. Znana posebnost je, da imajo taki ljudje v svojih obolelih mišičnih skupinah neke vrste barometer v telesu. S svojimi revmatičnimi bolečinami čutijo že naprej bližajočo se vremensko izpremembo, zlasti dež in sneg.

Glavno znamenje mišičnega revmatizma so bolečine v določni mišični skupini. Okolica te skupine lahko tudi oteče in je gibanje s prizadeto skupino mišičja potem zelo oteženo ali pa celo sploh nemogoče. Bolečine v mišičju zatilnika so vzrok, da lahko z glavo gibamo samo prav počasi, da ne moremo držati glave drugače kakor naravnost ali pa postrani, po čemer se bolezen lahko na prvi mah spozna. Pogoste so tudi bolečine v mišičju rok in nog, zlasti v stegnu in v zgornji lakti. Preseko ali used prizadene mišičje sedala, pa tudi živčevje v njega bližini, da težko stojimo in vstajamo in da še težje pripo-

gibamo in obračamo. Revmatično lahko oboli tudi mišičje prsi, trupa in kože na glavi.

Veliko hujši od te bolezni je pa akutni sklepni revmatizem, ki je prava infekcijska bolezen. Bakterije ob svoji naselitvi poškodujejo ali same ali pa s svojimi strupi napadene sklepe. Kljub temu pa je lahko vzrok sklepnemu revmatizmu prehlad, zlasti če se večkrat ponovi. Tudi neposredno, in sicer s pomočjo zaradi prehlada nastalega vnetja vratu lahko pridejo povzročitelji v kri in potem naprej v sklepe. Značilno za to bolezen je dejstvo, da so sklepi na različnih mestih razboljeni in otekli, da se pojavi visoka mrzlica, v hudih primerih pa lahko obolijo pozneje tudi srce in drugi organi telesa. Včasih se sicer bolezen čudno hitro izboljša in celo izgine, ali tudi potem je potrebno še dalje oprezno ravnanje.

Pogostim napadom akutnega sklepnega revmatizma se lahko pridruži tudi kronični sklepni revmatizem. Pri tem nastanejo poleg bolečin in oteženega gibanja še izpremembe v videzu in obliki posameznih sklepov. Neredko so prizadeti zlasti tisti členi ali udi, ki so najbolj podvrženi zunanjim poškodbam, pri pericah torej prstni sklepi na rokah in nogah, pri delavcih, ki imajo opraviti z vodo, sklepi na nogah in kolenskih itd.

Borbo proti tej bolezni je treba pričeti s tem, da se kolikor mogoče varujemo poškodb in nevarnosti. V mnogih poklicih se naravnost ni niti mogoče varovati razlik v temperaturi ali pa vremenskih vplivov, če nečemo opustiti svojega poklica. Odporno pa napravimo telo proti tej bolezni s telesnimi vajami in z gibanjem na svežem zraku. Nezmisljeni trditvi, da preprih ne škoduje, bo ugovarjal vsakdo, kdor bolega na revmatizmu. Velika pri tej bolezni je tudi pravilna (zlasti delovna) obleka. Prilagoditi jo moramo vedno vplivom mraza ali vremena in jo večkrat premeniti, ko bi nam bilo to še tako neprijetno.

Revmatizem sam najbolje zdravimo s toploto. Toploto od zunaj dobimo s toplino postelje, s toplimi rutami in obkladki, s toplotnimi blazinicami, toploto od znotraj pa s toplimi pijačami, s čajem ali pa z limonado, če jim dodamo nekoliko alkohola ali pa ne. Zakaj takoj po prehladu lahko še preprečimo grozeče revmatično obolenje. Izmed notranjih sredstev uporabljajo ponajveč salicilove preparate različnih vrst. Prav dobro delujejo razne maže hkrati z masažo, ki pomaga mažam v kožo in pospeši večji dotok krvi, kar zopet pospešuje zdravljenje. Tople kopeli so prav koristne, kure za znojenje pa niso za vsakogar, čeprav so večkrat koristne; toplotna kura brez prevelikega znojenja pa ima isti učinek. Pri sklepnem revmatizmu je treba vestno izpolnjevati zdravnikova navodila, zlasti kar se tiče ležanja v postelji zakaj samo na ta način se lahko obvarujemo hudih posledic hudega sklepnega revmatizma.

»Jaz — vabil?... Jaz — berač! Sanja se ti, Lavrinček! Kdo bo pa hotel piti od mene?«

»Ha-ha!« je bušil krčmar Lavrinček v glasen grohot. »Tako si star, pa še ne poznaš ljudi! Kar povabi. Tako, kakor nekoč, ko je bil Medvedov hrib še tvoj. Boš videl, kako naglo se bo napolnila soba! Pa kaki ljudje bodo delali gnječo!«

V jasno zvezdnato noč so zabrnili božični zvonovi. Prebudili so Jernejčka iz globokega sna, v katerega se je bil po drugem naročilu »ruma s čajem« pogreznil.

»Zdaj pa le povabi!« je vzkliknil krčmar. »Opravilo je končano.«

S pijanimi očmi bulji berač vanj.

»Kakšno opravilo? A tako... Je čaj že kuhan?«

Lavrinček pograbi pijančka za ovrtnik pri suknjiču in ga skoraj nese k oknu.

»Povabi! Ljudje se že vračajo iz cerkve. Misliš, da bo žena lonce pomivala s kuhanim čajem?«

Odpri okno in potisni Jernejčka naprej. Val mrzlega zraka je sunil v toplo zakurjeno sobo. S trga udarijo nerazločni glasovi množice.

»Pomagajte, pomagajte,« je zavalil Jernejček na ves glas. »Pomagajte, da bomo zapravili!«

Z ulice se je zaslišal smeh in grohot. Težki koraki zabobne v veži. S hropom se duri odpro. Veseli, rdeči obrazi se prikažejo v odprtini. Mahoma so zasedeni vsi prostori.

»Klanjam se,« pozdravlja izobraženi cestar Porenta. »Ne morem si kaj, da bi se ne odzval prijaznemu vabilu.«

V tišino svete noči udarijo razburjeni glasovi. Kakor strašilo v burkasti igril prileti skozi okno ubogi Jernejček in cepne na snežni kup pod kapom.

»Ali ti je bilo treba zasegati?« prisopiha iz veže krčmar Lavrinček in za njim izobraženi cestar Porenta.

»Jaz nisem kriv, da so te na tri nihljuje položili. Kaj pa čvekaš o...«

»Samo resnico sem povedal,« jeclja berač in se z Lavrinčekovo in cestarjevo pomočjo srečno zopet postavi na noge. »Kadar je žir, takrat se prikažejo polhi. Pa recita, da ni res!«

»Najbolje napraviš, če se takoj izgubiš. Toda glej, Jernejček, da se bova jutri videla. Saj veš, škornji so zdaj moji. Pošteno sem ti jih plačal.«

»O, plačal, plačal! Pa vendar nimam denarja. Vse si pograbil nazaj.«

»Cigani ste vsi skupaj!« zavpije, ko se je opotekajoč umaknil iz nevarne bližine krepkih rok.

Ko bi vedel Lavrinček, da so »meksikajnarji« že drugam prodani, to bi poskočil, stari skopuh! Kako se bosta kaj pogledala z Nacetom? Kako se bosta lasala za njegove prelepe škornjice?

Vso dolgo noč se je brez spanca premetaval Loparjev Nace na svojem ubornem ležišču. Po škrbinah ga je trgalo in v prsih dušilo.

»Kod nosi pes Jernejčka?«

Ob slabotnem svitu zakajene leščerbe mu uhaja pogled tja proti kamnu, kjer razmetane leže na slami beračeve cipe.

»Ne bo ga, cigana! Gotovo je prodal tudi boljše obleko in zapravlja izkupiček. Ali je bilo pametno, da so takemu človeku storili dobro? Dva in trideset polnih let ni bil pri spovedi. In zato, ker ni dva in trideset let izpolnjeval verskih dolžnosti, so ga nagradili. Meni pa, ki sem dober krščanski človek, nihče ničesar ne podari. Vse moram pošteno zaslužiti s težkim ročnim delom. Ali je to pravica?«

Tudi cigana Medarda se spomni. Pet in štiri-deset let je preteklo od njegovega rojstva, ko so ga lani obličali pri kamnu. In kakšno slavje so mu prinesli! Nemara so na vse tisto že takrat spekulirali njegovi starši, ko se jim je dete rodilo. Tako kakor pri Zvižgačevih na birmo. Od vojakov je že prišel Zvižgačev Tone, ko je iskal in našel primerne botra. Ni bila slaba spekulacija: bogati boter, ki je staremu birmancu »birmo zavezal«, je dal taka

darila, da je o njih govorilo leto in dan devet far. Saj se pa tudi zlate ure, motorna kolesa in lovske puške ne pobirajo kar takole na cestih. Kaj pa je Nace dobil v dar od svojega botra? Pest presušenega in pretipanega lecta in konjička, ki pod repom piska. To je bilo vse. O, zakaj se je staršem tako mudilo z birmo? Mar bi se bili počakali in malo pošpekulirali!

Tako je razmišljal in modroval, da je še na svoje bolezni pozabil. Trganje po škrbinah je sicer res nekoliko popustilo, toda tistega nesrečnega piskanja v prsih še ni hotelo biti konec. Ze več let takole bolega Loparjev Nace. Lani ga je bilo tako pritrsnilo, da so vsi mislili, da pojde na lončarjevo njivo. Strahovita lakota ga je mučila tiste dni, ko je moral v postelji ležati. Venomer je žalostno nosiljal: »Masti mi dajte, masti mi dajte!« Zato se ga je prijeljo novo ime, odnosno ljudska označka: »Loparjeva mast.«

V Zabnici ima sleherni poštenjak še kak poseben naziv, od katerih so »Beloglavi jastreb«, »Kurja fizika«, »Gospodin Franjo«, »Brenta« še najlepši in najnedolžnejši...

Mlado jutro veselega Gospodovega praznika je zmagovito raslo iz nočne tmine, ko je hlapec Nace stopil čez prag Kosorepčevega hleva. Ves začuden je obstal in potegnil z rokavom preko zaspanih oči, kakor da jim ne verjame: Na robu gnojišča mu štrle Jernejčkov »meksikajnarji« nasproti.

»Kdo pa je tukaj nataknil moje škornje?« je veselo vzkliknil. In že jih je vlekel, vlekel z ubogih Jernejčkovih, otrdelih, negibnih nog, kakor da puli hren na izsušeni njivi.

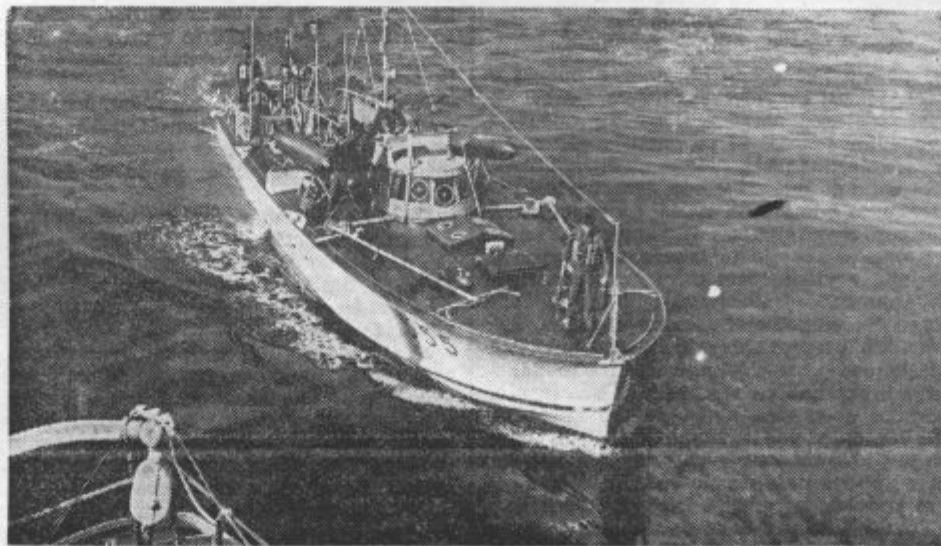
PO SVETU

× O postanku vojaškega pozdrava ali salutiranja pravi nemški vojaški tehnik: Kakor je dokazano, vojaški pozdrav z dotikljamem z desnico na čepico ni nastal po vplivu francoske revolucije in tudi ne na odredbo nemškega vojaškega poveljstva. To je bila samo posledica dejstva, da se nekdanja vojaška pokrivala, torej kučme in grenadirske čepice, niso dale sneti z glave. Ker so bile zelo težke, so namreč morale biti pod brado pripete z jermenčkom. To je veljalo pozneje tudi za čelade in še prav posebno za šlem. Lahko sodimo, da so vojaki izprva pozdravljali z levico in sicer na ta način, da so se z enim samim prstom dotaknili značke na pokrivalu ali roba čepice. Tu in tam se je še ohranil način pozdravljanja z dvema ali tremi sključenimi prsti.

× Žrtve džungle Malokdo ve, da so vsako leto tisoči in tisoči ljudi žrtve zveri: tigrov, levov, kač itd. Računi povedo, da samo v Indiji umre na ta način okrog 3000 ljudi na leto. Povprečno 1700 jih raztrgajo leopardi, 1200 tigri in 100 medvedi. Največ ljudi pa je žrtev kač in sicer strupenih kober, katere vsako leto zastrupijo najmanj 24.000 ljudi, Völov in ovc pa zveri raztrgajo vsako leto najmanj 70.000.

× 8000 strani debel »Slovar vraže«. Po poročilu iz Berlina je pred nedavnim izšlo v Nemčiji naravnost ogromno in v kulturnem oziru zanimivo delo, ki mu ga na svetu prav gotovo nima drugega. Je to obširen slovar — vraže! Sestavljalec tega slovarja je potreboval za svoje delo nič manj ko 25 let. V njem obravnava zelo podrobno vse vraže severnih evropskih narodov. Na tisoče je v njem člankov, v katerih pisec popisuje izvor raznih vraž, njihov paganski, oziroma krščanski značaj ter vpliv teh vraž na življenje in omiko posameznih narodov. Slovar ima okrog 8000 strani in je pri njegovem sestavljanju sodelovalo nad sto nemških, švicarskih in skandinavskih učenjakov. Delo si je zamislil švicarski profesor dr. Hans Bächtold-Stäubli, ki pa je lani umrl in mu tako ni bilo dano, dočakati, da bi bilo njegovo naporno delo končano.

× Zakaj pes cvili, če mu kdo gode. Najbrž ste se že sami kdaj prepričali, da na psa godba nekam čudno vpliva in da takrat, kadar jo zasliši, začne cviliti, kakor bi hotel na vsak način tudi on sodelovati pri koncertu. Cviliti tako, kakor da bi mu šla godba silno na živce. Prirodopisci so proučevali tudi ta pojav in mu skušali poiskati vzrok. Nekateri so mnenja, da godba povzroča v pasjem ušesnem organu telesno bolečino, drugi pa pravijo, da gre za nek podedovani nagon, ki izhaja še iz tistih davnih časov, ko psi še niso bili udomačeni, pač pa so živeli še v divjih tropah, ki so imele vsaka svojega psa-vodnika. Kadar je ta začel lajati, so se mu oglasili tudi vsi

Italijanski nagli čolni križarijo po Sredozemlju

ostali iz trope in so lajali takorekoč v zboru. Pravijo, da je ta razlaga še najverjetnejša.

× Jecljanje. Nekaj velik angleški dnevnik je na svojo polzvedbo glede te bolezni dobil od strokovnjakov nekaj zanimivih odgovorov. — Zdravnik dr. J. Stenson Hooker je izjavil, da v 50 letih svojega zvanja ni nikdar naletel na eno samo jecljavko, čeprav ga je prišlo mnogo nervoznežev za svet vpraševati. Hooker meni, da tiči razlaga v sami dušeslovni tvorbi ženskega spola. Drugi dopisnik, dr. Aleks Johnston, je zardil, da pride na 17 jecljavcev 16 moških in 1 ženska. Nadalje je opazil, da je jecljanje pogostejše pri Nemcih in Anglo-Američanih nego pri Romunih in Slovanih. Kakor znano, jeclja tudi sedanjí angleški kralj.

× Vitamin plodnosti. Na zborovanju nemških kemikov je zbudilo posebno pozornost predavanje, ki ga je imel dr. John o vitaminu E, za katerega se je v zadnjem času pomnožila »vitaminska abeceda«. Z neštetimi poskusi z belimi podganami so ugotovili, da je tudi plodnost in razmnožitev bitij vezana na določeno snov. Kokošja farma nekega raziskovalnega zavoda, v katerem raziskujejo učinke tega vitamina, se v ničemer ne razlikuje od drugih kokošjih farm. Razlika bi bila le v tem, da se tu iz nobenega jajca ne izvali piščice. Kokoši redijo namreč s hrano, ki ne vsebuje vitamina E in zato postanejo jalove. Če jim pa dajo spet hrano, ki ji ne manjka tega vitamina, tedaj se jim plodovitost čez nekaj časa vrne. Vitamin zoper nerodovitost na ni potreben samo podganam in kokošim. Čebele se le tedaj razvijajo v matice, če dobe hrano s tem vitaminom. Ker se da nagnjenost do splavov pri govedu, ovcah in svinjah odpraviti s preparati vitamina E, imajo pač tudi te živali potrebo po

njem. Na ta način je mogoče preprečiti velike izgube v kmetijstvu. Važnost vitamina E za ljudi so dolgo izpodbijali, a če so dali bodočim materam, ki so se nagibale drugače k splavu, vitamin E v obliki olja iz pšenične kali, kjer ga je posebno dosti, so donosile zdrave otroke. Razen v olju je dobliti ta vitamin v manjših količinah v maslu in mleku, v zelenih solatnih rastlinah, v lucerni, lapuhu, lešnikih in mesu sesalcev.

× Uspešno sredstvo proti komarjem. Profesor dr. Cammerloher, ki je prebival leta in leta na Javi, je napisal: na Javi uporabljajo Evropci in domačini zelo uspešno sredstvo proti komarjem in sicer tako zvaní oleum kajuputi, katero pridobivajo iz neke mirte iz vrst melaleuka leukodendron. S tem oljem ne namažejo samo gola dela telesa, kakor obraz, roke in noge, ampak tudi nogavice in obleko oziroma dele obleke, skozi katere komar piči. Ker je oleum kajuputi eterično olje, ne zapusti nikakih madežev in lahko namažeš z njimi dele oblek. To olje ima sličen vonj kakor evkaliptovo olje ter se dobi tam v vseh lekarnah in drogerijah. Profesor Cammerloher je preizkusil to sredstvo na sebi kakor tudi v krogu svojih znancev in je dosegel z njim zelo dobre uspehe.

× Pijače v starem Egiptu. Noé je večkrat »barko vozil«, kakor nam pové Sv. pismo. Alkoholizem je razsajal že v dobi, ko so Jožefa prodali njegoví bratje. Tudi Egipčani so uživali kvašene pijače, zlasti ječmenovec. Nižje ljudstvo se je zadovoljevalo z nekakim olom, črnim pivom iz prosa. Slično proseno vino je še danes običajno ponekod v Afriki. Naizem' mivejše pa je to, da je že stari Egipt poznal društva za pobijanje pijančevanja.

Zvonimir Kosem:

Deček z lepimi očmi

Ze vse popoldne je sedel na enem in istem mestu v kotu gostilne, z nogami izproženimi proti peči, z glavo naslonjeno na rob lese-nega zaboja, iz katerega je natakarcica zdaj pa zdaj zajela z lopatico premoga in ga z žarečimi lici vsula skozi majhna vrata v peč na ogenj, da je vnovič veselo strumelo po stari preko sobe v zunanjo steno napeljana pločevinasti cevi. Nihče ni vedel, kdaj je prišel, nihče ga ni vprašal, kaj želi, ne gostilničar, ne natakarcica, ne gostje, ki so prihajali na požirek žganja drgetajoči od mraza, mrki, redkobesedni, in odhajali poživljeni, z nabuhlimi razgretimi lici, hrupni, poskakajoči, zategovaje si z levico kučme preko ušes, medtem ko je desnica odpirala vrata.

»Zebe ga,« je rekla natakarcica, ko je iznova stopila k peči in prijela za lopatico.

»Naj se ogreje, siromaček,« je zazehal in dvignil glavo gostilničar, igraje s koščnim sivim starcem ob prvi bližnji mizi na karte. In se je obrnil proti nakatarici: »Lojzika, ti prinesi pa še drva — samo ob premogu nas bo še druge pričelo zebsti. Salamensko je pritisnila zimala.«

Lojzika je odšla v kuhinjo in se vrnila z naročajem polenčkov: polovico jih je stlačila v peč, polovico jih je treščila v zaboj na premog. En polenček je pri tem odskočil dečku na glavo in deček se je zdramil ter se preplašeno ozrl okrog sebe.

»Le nič se ne boj, fant,« se je zasmejala deklica, pobiraje s tal nesrečni polenček.

»Kar dremliji dalje, kar spi — ne bomo te motili!«

»Lačen...« je odprl deček usta nastežaj in šlo mu je na jok.

»Stopi no še enkrat v kuhinjo, Lojzika in prinesi mu žgancev, ki so nam ostali od kosila!« se je spomnil gostilničar. »In pa velik kos kruha mu odreži. Naj se siromaček počsteno najé in pokrepča — Bog ve kol'ko časa mu že pajek prede po želodcu...«

Lojzika se je urno zasuknila in storila vse po gospodarjevi volji. Posadila je dečku na kolena skledo z žganci, v desnico mu je potisnila žlico v levico velik kos kruha.

In deček je jedel; z drobnó belo ročico, v kateri je držal žlico, je gibal naglo, naglo, vsakemu novemu zajemu se je posmejala vrsta zdravih blestečih zobkov, oči so se veselo svetile, lica žarela.

A Lojzika je stala pred dečkom nepremično in ga samo gledala.

»Poglejte, fotrček, kako lepe oči ima ta fant! Take oči bo moral imeti moj ženin!« In je vprašala dečka:

»Koliko pa si star?«

»Pet peharov, en'ga pu, kaj je teb' za tu!« se je odrezal deček, topotnil z ного ob tla in pomolil natakarcici v roke prazno skledo.

Vsi v gostilni so se glasno posmejali, gostilničar pa je med smehom ploskal z dlanmi:

»Živio, fant, tako se govori danes pri nas!«

»Žgancev se je najedel, pa je postal korajžen,« je kihal na nasprotni strani peči suh pivce. »Še vina mu prinesi, Lojzika — in frčali bomo pred njim iz gostilne, da bo joj!«

Deček je skrtil obraz v dlani, da bi ne videl njegovih porednih oči, a Lojzika se je nagnila k njemu prav do glave.

»Ti,« se je silila s smehom, »ne bova več prijatelja, če boš tako govoril z menoj... Povej, zakaj si zakrivaš obraz? Lepe oči imaš, ampak hudiček je v njih...«

In mu je odmaknila dlani z obraza in se zastrmela v smejoče se oči.

»Šleva!« se je razjelil gostilničar. »Saj se bo navsezadnje še zaljubila vanj... Gani se rajši, Lojzika, gani, in založi še v peči, da nam ne bo zima — kaj bi fantička toliko ogledovala, kakor sladko pomarančo!«

»Naj pove, koliko je star,« je rekla Lojzika in se zavrtela pred pečo. »Če ne...«

Dvignila je proti dečku roko, ki pa bi bila storila vse prej, samo udarila ne, saj je imel deček vendar tako lepe oči...

»Ne tako, Lojzika, ne tako, ne smeš, spjal se bo...« se je prestrašil gostilničar in vstal. »Naj bo star, kolikor hoče — kaj nas to briga! Samo to naj pove, čigav je.«

Odzibal se je, širok in kratkonog, z dolgimi visečimi brki, proti peči in se sklonil k dečku.

»Čigav pa si fant, á?«

Deček je molčal, kakor da ničesar ne čuje.

»Čigav da si, te vprašajo fotarček!« mu je zavpila v uho še Lojzika.

Deček je še vedno molčal. Naenkrat pa je planil pokoncu in v očeh se mu je zabliško.

»Kako ste pa čudni ljudje tukaj! Izprašujete me, koliko sem star, čigav da sem — ko pa tega sam ne vem!«

Nesrečne kneginje

Pokojni pesnik Ferdinand pl. Saar primerja v svoji pesmi »Beati Possidentes« bisere s solzami, ki si jih izjoče srce nerečne žene. Te misli so namenjene onim ženam, ki so odete v škriat in hermelin in katerim dičila čelo diadem in krona. To so izvoljenke po milosti usode, cesarice in kraljice, katerim je odmerjena sreča po drugačnem merilu, kakor navadnim zemljankam. Cesarica, kraljica, — kako zvenijo te besede in bleščijo v moči in sijaju, v vladajočem priznanju, pokorščini, oboževanju nadarjenih mož! One imajo razkošna bivališča, edinstvene zrcalne dvorane, hodijo po mehkih preprogah, jedó in pijó iz zlatih posod, nosijo pravilčne obleke, dragotine in zlahko kamenje brezprimerne vrednosti in vso lepoto, ki jo premore svet. One plavajo tako rekoč na zlatih oblakih, daleč pod njimi pa je skrb in tuga. Vsak dan jim je svečanost, vsak trenutek najvišja radost in v njihove palače bolest nima vstopa.

Tako in podobno si mislijo mnogi, dokler kak tragičen dogodek ne prepriča, da so tudi kronane žene podvržene roki usode, ki vzame vse dobrine, katere jim je dala, pogostokrat tudi življenje.

Cesarica Elizabeta Avstrijska, romantična oseba iz bavarske kraljevske roduvine, je bila sestra Ludovika II., ki se mu je omračil um, prav tako, kakor bavarskemu kralju Otonu. Elizabeta ni živela srečno ob strani Franca Jožefa I., ki je bil predvsem vojak. Ze njena mladost je bila zagrenjena in ta zagrenjenost se je v življenju stopnjevala. Tudi nje so veljale besede Lionarda da Vincija, ki jih je zapisal neki ženi: »Kadar boš sama, boš popolnoma svoja.« Njen najljubši pesnik je bil Heine. V njegovih pozidjah je imela obrobljene in podčrtane stihe. Po njeni smrti je bila na njeni pisalni mizi odprta stran z naslednjo Heinejevo kitico:

»Sem obupati hotela,
je gorjja preveč bilo,
pa sem vendar ga nosila,
a ne vprašajte — kakó!«

Otok Krf, kjer je imela znameniti grad Ahilejon, ji je bil v poznejših letih najljubši. Tu je preživela samotne dni in prebolevala udarce usode. Njen edini sin Rudolf je podedoval njene, z jantarevim bleском odete oči in še druge lastnosti. Umrl je v ljubavni žaloigri s konteso Marijo Večero. Cesarica Elizabeta pa je umrla v Ženevi od zastrupljene pile, katero je atentator Luccheni zabolbel v njeno srce dne 10. septembra 1898.

Šarlota, belgijska princesa, njena svakinja, je živela nad pol stoletja v omračenosti duha. potem, ko je preživela vso žaloigro od Miramara do Queretara, kjer je bil njen mož Maksimilijan dne 19. jun'ja 1867. ustreljen. Šarlota je umrla v Belgiji 1927.

Evgenija, žena Napoleona III., mati edinega sina Lulusa, ki je padel v bojih 1879 proti Culo-

kafrom, je bila z vsem sijajem obdana kraljica Francije, a preživljala je zadnja leta svojega življenja v samotni, nepriznani, pozabljena veličina in je umrla omračena.

Kraljica Amélie Portugalska, žena kralja Carlosa, ki je s svojim sinom Lujzom Filipom 1908 padel kot žrtev atentata, je doživela tudi žaloigro drugega sina Manuela, ki še danes živi v pregnanstvu.

Olga Grška, rojena velika vojvodinja iz Rusije, katere mož Jurij je bil 1913 umorjen v Solunu, je doživela še druge žaloigre. Njen sin Konstantin je 1913 umrl v pregnanstvu, njen unuk kralj Aleksander pa je umrl za zastrupitvijo po ugrizu udomačene opice.

Kraljica Natalija, žena bivšega srbskega kralja Milana, je preživela bolesti polno življenje. Izgnana iz domovine se je zatekla v sončno Nico, kjer je živela v svoji villi osamljeno življenje vse potem, ko se je završil rod Ohrenovičev z zadnjim kraljem Aleksandrom tega rodu in z Drago Mašinovo, ki so ju ustrelili zarotniki.

Carica Marija Feodorovna, rojena princesinja Dagmar Danska in njena snaha Aleksandra Feodorovna, rojena princesa Hessenska, sta imele v svojem življenju mnogo bridkosti.

Niso cesarski in kraljevski dvori tiste razkošne palače, kjer se spreha usoda le z rožami v naročju, temveč tudi usoda, ki raztrsoi mnogo trnja na pot žen, katerim se sveti na glavi krona.

SMEŠNICE

PRI MESARJU

Janezek: »Pol kile za juho, pa hudo trdo meso dajte.«

Mesar: »Čemu pa naj bo trdo?«

Janezek: »Ker očka vse meso sam pojé, če je mehko.«

PONUJANJE BREZ PREMISLEKA

Krošnjar je bil že zelo nadležen. Ker ni mogel gospodinjki obesti nobene druge stvari, ji jame porujati še v dilk. Tedaj ga zavrne gospodinja: »Ljubi človek, kako si morete misliti, da mi je treba še vaše budilke, ko vendar vidite, da držim majhnega otroka v naročju?!«

V AFRIKI

Angleška turistka je ustavila majhnega zamorceka in ga vprašala:

— Povej mi, mali, kaj je pri vas najzanimivejše.

— Za nas zamorce turisti, a za turiste zamorci.

»Saj ne znaš!« se je gostilničar navsezadnje unehan ustavil in si z rokavom obrisal zaznojeno čelo. »Majhen si kakor miš — skoraj nositi bi te bilo treba...«

In je zavihtel dečka visoko pod strop:

»Hoppaaa!«

»Juh, juh!« je zavriskal deček tik pod stropom bingljaje z nogama. »Še više me vzdignite, očka, skozi dimnik v nebesa!«

»Nak, tako visoko pa ne in tudi ne marali bi te tam gori, ker si tako poreden.« ga je postavil gostilničar zopet varno na tla in se vsedel nazaj za mizo k sivemu starcu, ki je že nestrno mešal karte in čakal. »Veš, Miha, kar pri kartah bomo ostali in ne več plesali... Stare so moje noge, prestare za tako reč. A ti, fantiček — kam pa?«

Deček je hitel proti vratom, ves žareč v lica.

»Vroče mi je postalo, očka... malo se grem ohladiti venkaj na ulico, pa se koj vrnem. Potem zapleševa pa še enkrat, očka!«

»Jaz imam dosti, boš plesal sam, dragi moj...« je mežikal gostilničar v karte, medtem ko je deček tiho smuknil skozi vrata na ulico. In je udaril s pestjo ob mizo: »Pa pričniva, v božjem imenu, Miha! As!... He-he, ali te je vščipnilo v nos!«

Ob peči se je zgenila Lojzika, stopila k oknu, na čigar stekla se je v divjih vrtincih zaganjal drobnji, ledeni, januarski sneg, in je zehaje sklonila roke nad glavo:

»No, zdaj je šel, moj lep fantek... Res, tako lepih oči pa še nisem videla doslej pri nobenem fantu...«

»Malo prismuknjena si pa tudi, Lojzika!« je vrgel gostilničar karto natežko na mizo.

Zdaj bom povedal nekaj besed, ti, Urh, pa boš razložil, ali so ednina, dvojina ali množina. Vzemimo hlače.«

Urh dolgo premišljuje, nato pa reče:

»Hlače... hlače so... hlače so spodaj dvojina, zgoraj pa ednina.«

***

V ZIVALSKEM VRTU

Obiskovalka živalskega vrta se obrne k čuvaju divjih zveri in pravi: »Vi imate pač zelo težek poklic.«

»Nu,« meni čuvaj, »bi že šlo, če me ne bi sitni ljudje neprestano nadlegovali.«

S ŠOLSKIH KLOPI

»Z ljudmi morate biti vedno ljubeznivi,« razlaga učitelj v drugem razredu. »Ne sme miniti dan, da ne bi komu kaj dobrega storili in ga osrečili. Ali si na primer ti, Peter, včeraj koga osrečil?«

Da, gospod učitelj. Bil sem pri teti, in ko sem šel, je bila srečna.«

SIROKOUSTNEŽ

Američan pride na Dunaj in tam ogleduje zoološki vrt.

»Tole tu je žirafa,« mu razlaga paznik. »Precej velika, kaj?«

»Žirafa?« se zasmeje Američan. »Pri nas v Ameriki imamo take koze.«

»Česa ne poveste! Tole je pa kralj puščave. Krasen, čudovit lev, vam rečem. Ali ste že videli kaj takega?«

»Prava reč,« odmahne Američan posmehljivo. »Pri nas imamo take mačke.«

»Kaaaj?«

Nenadoma pa potegne paznik Američana za rokav, ga odvede v basén, kjer se valjajo ogromne želve in mu reče:

»Ali veste, kaj je pa to?«

»No?«

»Dunajske stenice. Ali imate pri vas večje?«

»Ne ve, čigav je, ho-ho!« se je hohotaje ozrl gostilničar po pivcih. »Ali ste že kdaj slišali kaj takega?«

»S samim vragom je današnja mladina,« je zmsjeval z glavo na drugi strani peči suhi pivci prižigaje si smotko. »Takale stvarca — če ima deset, enajst let, je že veliko — pa ti odgovarja, da se ne ve, ali naj se čudi ali jezi... Izgubljenčki... ovce brez pastirja! eh, žalostno je to...«

Gostilničar pa je prislonil dlan na dečkovo ramo:

»Bosa je ta, fant, da ne veš, čigav si... Spomni se, spomni — dobil boš še en kos kruha!«

»Rekel sem, da ne vem — torej ne vem!« je poskočil deček in vzmahnil z rokama. »Zato pa znam plesati polko...«

»Ho-ho — ali ste ga slišali!« se je vil v smehu gostilničar. »Ne ve, čigav je, zato pa zna plesati polko. Zapleši z njim polko. Lojzika, ko si se že enkrat zaljubila v njegove oči — kaj stojiš tu kakor lipov bog!«

A Lojzika se ni ganila od peči.

»Jezna sem nanj,« si je brisala roke ob predpasnik, »ker mi ni povedal, koliko je star. Pa zaplešite z njim vi, fotarček!«

»Z vami, očka, z vami!« se je razveselil deček in se z obema rokama oklenil debelejšnega gostilničarja.

Zavrtela sta se, deček je poskakoval, gostilničar se je zibal nerodno kakor medved. Natararica in pivci pa so gledali in se smejali.

»Polko plešem, polko plešem,« je žvrgolel deček, udarjal s petami ob tla in se zdaj pa zdaj obesil počasi sukajočemu se gospodarju za telovnik in suknič.

»Če si se zaljubila vanj, vsaj ne stokaj tu pred nami, da se ti ne bomo smejali... Pa saj se bo vsak čas vrnil in se ga boš še lahko nagledala...«

»Plačam!« se je oglasil nekje v kotu pivec.

»Takai, takoi...« je popustil gostilničar karte, vstal in posegel z desnico v notranji žep sukničja, kamor je spravil denarnico.

»Čakajte, fotarček... jaz imam drobiž...« je zagostolela Lojzika, videča v pivčevi roki stotak, ki ga je bilo treba menjati.

»Ne, ne,« je hitel mežikati gostilničar, nemirno stopicaje proti pivčevi mizi z desnico in levico brskaje po vseh svojih žepih.

Hipoma pa je sredi sobe obstal, zakrtil z rokama, se opotekel vznak proti mizi, prevrnil stol in težko hropel.

»Strela nebeska — kaj takega pa še ne!« Nato je besno bušknil proti vratom, jih treskoma odprl natežaj in zavpil na ulico, kakor da ga kdo davi:

»Stražnik! Stražnik!«

Vsi gostje v gostilni so se zgrnili okrog gostilničarja.

»Kaj je? Kaj se je zgodilo?«

Tresoč se po vsem životu, zelen od jeze in razburjenja, škrtaje z zobmi, stiskaje pesti je gostilničar izgrgal:

»Denarnico mi je ukradel, ko sva plesala polko... denarnico, v njej celih pet tisočakov... ta otrok... ta falot... ta...«

Dalje ni mogel govoriti, hropeč se je sesedel na stol in zajokal z glasom tulečim in zavijajočim kakor volk.

A Lojzika ob oknu je žalostno sklonila glavo na prsi in zavzdihnila:

»Nikoli več ga ne bom videla... nikoli več njegovih lepih oči...«